

С. А. Лазоренко, М. Б. Чхайло, Д. І. Балашов

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

В. Б. Романова

Державний вищий навчальний заклад
Українська академія банківської справи
Національного Банку України

ПЕЛАСГИ – НАРОД, ЯКИЙ СТВОРИВ ФІЗИЧНУ КУЛЬТУРУ АНТИЧНОЇ ГРЕЦІЇ

Сучасна історична наука повністю ігнорує цивілізацію пеласгів за причини недостовірності інформації про цей етнос. У анналах історії є велика кількість відомостей про пеласгів – народ до ахейського періоду Греції, але на превеликий жаль, всі вони представляють розрізнені несистематизовані дані. Про цих відважних, авантюристичних людей, які не мали власної держави, та існували з жагою до життя, з однією єдиною думкою вижити та зберегти свої культурні традиції, як незалежний етнос. Інформацію про пеласгів для нащадків зберегли у своїх роботах відомі давньогрецькі та давньоримські історики Геродот, Страбон, Павсаній, Аполлотор, Фулідід, Діонісій Галікарнаський, Діодор Сіцилійський, та ін. Легендарні поети та літератори стародавніх часів, у своїх нетлінних творах: Гомер в «Іліаді», Вергілій в «Енеїді», Есхіл в «Прохальниці», Софокл в «Інах». У статті зроблена спроба реалістично представити історичну інформацію про народ, котрий стояв у витоків заснування та розбудови античної грецької культури. Пеласги – стародавній етнос індоєвропейського походження, який прийшов у середині III тисячоліття до нашої ери на територію Пелопоннеського півострова і створив основи цивілізації, що передувала Крито-мікенській. У даній роботі надана відповідь на питання, який народ, усе ж таки, стояв у витоків фізичної культури стародавньої Греції: пеласги, ахейці, дорійці чи іонійці.

Ключові слова: культура, фізична культура, антична фізична культура, Антична Греція, пеласги, ахейці, дорійці, іонійці.

Постановка проблеми. Колись Балканський півострів був заселений народами, яких поступово витіснили греки (ахейці), та які створили одну з найвеличніших та найвідоміших цивілізацій древності. Ті народи, які мешкали в доахейський період, греки називали узагальнюючою назвою – пеласги. На превеликий жаль, історія не зберегла для нащадків багато інформації про них. До наших днів, відомості про цих людей, які створили підґрунтя для ідентифікації Грецької величної культури у стародавньому світі, надійшли розрізнені й не розповідають нам повністю про всі сторони буття цього славного народу. За інформацією з античних історичних джерел про пеласгів, ми можемо зробити висновки про таке: народи, що населяли Грецію до ахейської доби не були варварами, якими їх вважали ахейці; пеласги будували, захищені великими мурами міста, тобто володіли фундаментальними знаннями в галузі архітектури (містобудування); уміли обробляти метали й володіли навичками виготовляти керамічний посуд; мали свої релігію та традиції вшанування божеств-покровителів; обробляли землю; вели торгівельну діяльність з країнами Малої Азії, островами

Середземномор'я та північно-африканського регіону, підтвердженням цьому є вплив Єгипетського мистецтва на образотворчість пеласгів. Зокрема, фрески художників-пеласгів, якими прикрашалися стіни палаців і храмів за стилістикою ідентичні єгипетським малюнкам. Способи зображення людей і побутових сцен із життя обох народів теж мають подібні риси. Пеласги мали власну політеїстичну релігію, яка передбачала цілу систему містеричних заходів, щодо вшанування того чи іншого бога, яка до речі теж, була запозичена в єгиптян і дублювала містерії Осірія, Ісіді, Гора, Амона, Нута, Пта та ін. Сонм пеласгічних божеств, очолював так як і грецьких олімпійців – Зевс. А саме головне, пеласги в контексті містерій проводили ініціативні заходи, призначення яких – посвята молодих юнаків до касти воїнів. Під час таких ініціацій молодь пеласгів демонструвала власний фізичний і військовий вишкіл, приносила жертвоприношення богам, зверталася до них із проханнями процвітання свого народу тощо. Юнаки-пеласги під час ініціативних заходів, повинні були долати довгі бігові відстані, володіти борцівськими навичками, вправно володіти зброєю тощо. Тому в подальшому, такі традиції ми можемо бачити у фізичній культурі двох величних цивілізацій античності: давньогрецька гмнастика і агоністика та бої гладіаторів і людей з тваринами в Римській імперії. До речі, етруски – народ, який створив культуру Риму, за словами Геродота теж має пеласгічне походження, а його авторитет в історії не підлягає сумніву [9]. Тому батько історії Геродот, вважав цей народ високо розвиненим і культурним. Приведені вище приклади вказують на те, що не ахейці, а саме пеласги «окультурили» території Середземноморського регіону.

Як би там не було, а історія до цих пір не може відповісти на питання, який метаморфоз відбувся насправді, чи пеласги-варвари перетворилися на вишуканих греків, чи навпаки ахейці, дорійці та іонійці запозичили високорозвинену культуру своїх попередників? І тому ми спробуємо в цій роботі висловити й довести сміливу гіпотезу про те, що фізична культура пеласгів була підґрунтям давньогрецької гмнастики, атлетики та агоністики.

Аналіз актуальних досліджень. Інформація про цивілізації народів, які населяли територію сучасної Греції в доахейські часи, носить неоднозначний розрізнений характер. Відомості про ці етноси дійшли до наших часів у вигляді міфів, рештків їхнього виробництва та мистецтва, переказів істориків античності, невеликих згадок у творах стародавніх письменників. Не є виключенням і загадкова цивілізація пеласгів, яка заклала фундамент заснування й розвитку величної Грецької культури зі своїми надбаннями у філософії, історії, географії, математиці та фізичній культурі. Неабиякий інтерес до цивілізації пеласгів проявляли науковці пострадянського простору в кінці минулого століття: відомий історик А. І. Немировський [7]; філологи палеобалканісти Л. А. Гіндін та В. Л. Цимбровський [1]. Що стосується формування основ давньогрецької гмнастики, атлетики та агоністики, то провідні фахівці з історії фізичної

культури роблять акцент на те, що елліністична фізична культура бере свій початок із витоків крито-мікенської цивілізації. І жоден з них, у своїх наукових роботах, не згадує фізкультурні доробки народів Античної Греції до ахейської доби [2; 4; 5; 8]. І тому, щоб відновити історичну справедливість, у цій статті ми вирішили розповісти про загадкову, але досить розвинену культуру народу, який першим побудував стародавні міста на півострові та окультував територію Пелопоннесу, народу, який першим створив основи давньогрецької агоністики.

Метою написання даної статті було узагальнення й систематизація інформації за результатами аналізу науково-методичної літератури щодо ідентифікації розрізнених відомостей про цивілізацію народу, яка внесла неоцінений вклад у становлення та розквіт однієї з найвеличніших культур античного світу – Грецьку.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі задачі:

– проаналізувати історичну літературу та виокремити із об'єму загальної інформації конкретні відомості та факти щодо цивілізації пеласгів – народу доахейського періоду Греції;

– систематизувати виокремлену інформацію в цілісну систему знань про фізичну культуру народу, що населяв Грецію в далекі часи;

– довести вплив надбань фізичної культури народу лелеки (тотемом пеласгів був птах лелека) на становлення давньогрецької гмнастики та агоністики.

Виклад основного матеріалу. У середині III тисячоліття до нашої ери пеласгічні племена починають освоювати стародавній простір, на якому згодом з'явиться найвідоміша держава античності – Греція. Країна, яка подарувала світові великих філософів, істориків, математиків, письменників, політиків, можновладців, героїв, олімпіоніків тощо. Державність, культура якої накладе свій відбиток на цивілізації багатьох народів античного світу. Історики, які досліджували інформацію, що збереглась і дійшла до наших днів із сивої давнини, вважають що назва пеласгічних племен походить від слова «пеларг», що перекладається як «лелека». Антропоморфічним уподобанням цих людей був птах – лелека, родоначальник та покровитель народу, що населяв півострів Пелопоннес та острови Середземного моря, і вибір тотемної тварини був не випадковим. Лелека – птах, що здійснює сезонні міграції й усе своє життя пеларги асоціювали його з жагою до мандрівок. Історики називали ці народи розсіяними за те, що, так би мовити, пеларги будували свої міста, а потім лишали їх всюди на теренах Середземномор'я, де б вони не побували. Свої сліди народності догрецької доби лишили на острові Крит, на півострові Пелопоннес, у Аттиці, Беотії, Фессалії, Епірі, Македонії, Фракії, островах Егейського моря, у Малій Азії, Італії та інших територіях. Непроступні мури, якими захищали пеларги свої поселення, вони називали «пеларгіконами» або лелечиними гніздами. Трохи

пізніше літера «р» перетворилася греками на «с», трансформувавши назву народу, що населяв Грецію до ахейців на пеласгів.

Шукати інформацію про пеласгів треба розпочинати з творів відомого давньогрецького менестреля, автора «Іліади» і «Одіссеї» – Гомера. Адже поет жив у той час, коли історія цих народів не встигла остаточно забути, і деяку інформацію він знав стовідсотково. Пеласги, за свідченнями Гомера [3], були союзниками троянців, під час війни з греками. Головним містом пеласгів було місто Ларісса, яке знаходилося у Фессалії, на північному сході Греції, що поблизу Егейського моря. Недалеко від столиці, знаходились і інші міста цих народів – Аргос, Епір, Додон та ін. До речі, у цих містах знаходилися святилища Зевса, відомого як Зевса Пеласгічного. Ось чому в Олімпії теж вшановувався культ Зевса, спочатку Пеласгічного, потім ахейського, дорійського, і на багато пізніше – Олімпійського. Адже Пеллопс, який причетний до започаткування Ігор у Олімпії (за давньогрецькою міфологією), привів на ці землі народ пеласгів зі своїми традиціями й віровподобаннями у XV столітті до нашої ери, раніше ніж ахейці й дорійці. Античні історики Геродот та Ефор, вважають, що саме Епір був тим містом – прабатьківщиною попередників грецького етносу, та з якого пеласги розселилися по всій території Античної Греції, а вже пізніше вигнані зі своїх земель ахейцями. Експансія ахейців призвела до асиміляції пеласгів серед майбутнього грецького населення та розселення їх далеко за межами Пелопоннесу.

За іншою версією, древньою батьківщиною пеласгів була Аркадія, яка розміщувалась у самісінькому центрі Пелопоннесу. Саме в Аркадії народився цар Пеласг, нащадки якого довгий час правили в цьому місті та його околицях. Ассій Самосський – поет постгомерівських часів (VII століття до н.е.), взагалі вважає Пеласга першою людиною народженою на землі: «Богоподібний Пеласг на горах високолісистих, народжений Чорною Землею і живе тут плем'я людське.». Під владою пеласгів була вся східна Греція, яка і носила назву Пеласгія, а згодом змінилася на – Фессалію. Усі античні народи надавали своїм царям божественних рис і ознак божественного походження. Пеласг – теж довгий час вважався сином Матері-Землі, культ якої визнавався народами доахейського періоду. Адже жінка дає життя, а земля – можливість жити та процвітати. А згодом, походження царя набуло нового міфічного змісту, Пеласг став сином Зевса та Ніоби – простої смертної, але царського роду. Після воцаріння Пеласг одружився з донькою Океана, таким чином започаткувавши царський рід, який згодом запанував на теренах усього Пелопоннесу. Цю традицію зберегли й ахейці з дорійцями, які теж власним богам і героям вигадували величні легенди про їхнє походження. Так відомий кіммерійський воїн Ахіллес, підкоривши Грецію своїм військовим вишколом, учасник троянської війни, набув рис божественності. Адже відомий грек-воїн за всіма ознаками свого власного походження не міг бути варваром. Так, Антична Греція отримала героя божественного походження Ахілла.

Але після завоювання Пелопоннесу у XIII столітті до н.е. ахейськими племенами, пеласгам прийшлося переселятися на нові території. Перша хвиля привела ці народи на острів Крит, про що саме згадував у своїй «Одіссеї» Гомер, вказуючи на те, що пеласги заселили острів пізніше, ніж етеокритяни. Інша – привела переселенців на землі майбутньої Італії, де вони завоювали місто Кротону й рушили вглиб Апеннінського півострова. Осіли пеласги на території, яка називалася Тірренія, інша назва якої Етрурія. Від назви нової батьківщини пеласги отримали нову назву – етруски. Таким чином, створивши підвалини для розквіту нової культури – етрусської. Остання до речі, виплекала наймогутнішу цивілізацію всієї античності – Римську імперію. Тому не дивним є той факт, що археологи назвали один із некрополів (які етруски будували у вигляді земляних курганів – тумулусів, пеласги також свої ритуальні поховання робили у вигляді курганів) етрусських царів у місті Тарквінії – Олімпійським, оскільки його стіни були прикрашені фресками з тематикою античних агонів у Олімпійському святилищі. Адже етруски (пеласги) за давньогрецькою міфологією були причетні до заснування ігор на честь Зевса в Олімпії.

Батько історії – Геродот, доводить до нашого відома третю версію походження греків. Він вважав пеласгів варварами, як і всі древні народи, що мешкали на території тогочасної Греції. Ось що пише про пеласгів відомий історик античності в першому томі своєї історії, який називається «Кліо» (мова першоджерела): «Что до эллинского племени, то оно, по-моему, с самого начала всегда говорило на одном и том же языке. До своего объединения с пеласгами эллины были немногочисленны. Из такого довольно скромного начала они численно возросли и включили в себя множество племен, главным образом оттого, что к ним присоединились пеласги и много других чужеземных племен. Итак, по крайней мере, до соединения с эллинами, как я думаю, племя пеласгов, пока оно было варварским, так никогда и не стало значительной народностью» [9]. За словами батька історії, раніше Еллада називалася Пеласгією, яку населяли племена пеласгів, що вели постійні війни між собою, знищуючи один одного, перемагали, терпіли поразки, завойовуючи можливість жити на кращих землях. Доки не злилися в єдиний народ, який розмовляв спільною мовою, коли на їхню територію прийшли ахейці й пеласги втратили свою ідентичність, перетворившись на греків. До ахейської експансії Античну Грецію населяли карійці, кавнії, лікійці, лелеги, тирсени, бісальти, крестоняни та лідійці. Саме про останніх переповів нам відомості античний історик, уже згадуваний – Геродот. Як пише науковець, за царя Атиса, сина Манеса (приблизно XIII столітті до н. е.), в усій Лідії був сильний голод. Спочатку лідійці терпляче переносили нужду, а потім, коли голод почав все більш і більш посилюватися, вони стали шукати порятунку, придумуючи різні способи подолати бажання поїсти. Саме тоді були винайдені гра в кості, в бабки, в м'яч та інші ігри, окрім гри в шашки, винахід

якої лідійці собі не приписують. Щоб заглушити голод, вони робили таким чином: один день безперервно грали, щоб не думати про їжу, а на наступний день їли, припиняючи ігри. Так лідійці жили 18 років. Між тим лихо не вщухало, а ще навіть посилювалося. Тому цар розділив весь народ на дві частини і повелів кинути жереб, кому залишатися, а кому покинути батьківщину. Сам цар залишився з частиною народу в Лідії, а у вожді переселенцям дав свого сина на ім'я Тіррен (Тірсен). Ті лідійці, кому випав жереб виїхати зі своєї країни, відправилися до міста Смірни, побудували кораблі, повантажили на них всі цінні речі й відплили на пошуки прожитку та нової батьківщини. Поживши з багатьма народами, переселенці прибули до землі умбрів і побудували там міста, де і живуть до сих пір. Однак тепер вони звуться не лідійцями, а тирренами, як ім'я свого царя, який став їх вождем. Таку думку обстоював Геродот, який жив у V ст. до н. е., і чий авторитет багато століть не ставився під сумнів, про походження людей, яких він називав тирренами (звідси походить назва Тірренського моря – частини Середземного моря біля західних берегів Італії). Римляни називали їх тусками або етрусками. Пращурами, яких були пеласги, вихідці з Пелопоннесу [9].

Після остаточного завоювання території Пеласгії ахейцями й дорійцями у XII столітті до нашої ери, на політичну арену древності виходить зовсім інша державність – Антична Греція, серед етносів якої й асимілювалася велика кількість пеласгічних народів. У цей час набувають могутності дорійці, які заснували Спарту (Лакедемон) і за назвою країни в історії ідентифікувалися як спартанці або лакедемоняни, іонійці – що створили державність у Афінах. Іонійська столиця, до речі, була теж свого часу пеласгічним поселенням, яке представляло собою місто з могутніми захисними мурами. Це місто стало об'єктом вподобання іонійців, особливо його міцний мегалітичний мур, які обміняли його у пеласгів на землі поблизу гори Гіметт. Загалом деякі історики порівнюють пеласгів з нашими трипільцями, обидва народи зводили багато поселень, протягом п'ятдесяти років мешкали в них, потім кидали, або спалювали та йшли освоювати нові землі, чи то за покликом долі, чи то за релігійними вподобаннями. Зараз важко однозначно говорити з приводу такої поведінки стародавніх людей. Але доброзичливих стосунків сусідства між афінянами та пеласгами не вийшло. Заздрливі іонійці почали виганяти з освоєних нових земель пеласгів, які перетворювали цілинні землі на квітучі сади й поля. Греки вигнали своїх попередників за межі Балкан на острів Лемнос, а звідти пеласгів вигнав – грецький флот. Таким чином ахейці, дорійці, іонійці будували свої поліси на поселеннях попередників, які захищали свої міста могутніми мурами з мегалітичних кам'яних брил. Тому грецькі поліси Афіни, Мікени, Аргос та ін. безсумнівно мають пеласгічне походження.

Як бачимо, доволі строкатою виглядає історія пелопоннеських народів до грецької доби, більшість сучасних науковців взагалі порівнюють пеласгів з тінню, котра не має жодної історичної достовірності й обстоюють гіпотезу про належність пеласгів до так званих «народів моря», або філістимлян, як вони називались у давні часи. І ця гіпотеза має право на існування, оскільки назва «філістимляни» походить від давньоєврейського слова «пеліштім», що перекладається як «переселенець». І не дивним є те, що давні тексти перераховуючи «народів моря» називають пеласгів і близьких до них данайців, тірсенів, троянців та ін. Спорідненість відслідковується не тільки в назвах, а й в архітектурі. Саме для «народів моря» характерним є будівництво монументальних будівель із мегалітичних блоків багатотонної ваги.

Але нас, фахівців сфери фізичної культури та спорту, більшою мірою цікавлять надбання цих народів у атлетиці, «гумнастиці» (комплекс ігрових, спортивних та музично-танцювальних вправ), агоністиці. Адже пеласги першими надали атлетиці філософського, соціального й ритуально-обрядового змісту. І зберігали та примножували його протягом усього часу власного існування, несли його й на ті землі, куди мігрували. Так ініціативні забіги навколо пагорба Пеллопіону – священного поховання славетного царя пеласгів – Пеллопса у Олімπίї, дали початок агонам, які були знані в усьому античному світі. Етруски – нащадки пеласгів, започаткували поєдинки рабів під час поховання видатних земляків, які теж перетворилися у Римській імперії на форматний розважальний і видовищний захід під назвою гладіаторські поєдинки.

Про фізичну культуру пеласгів не збереглася письмової інформації, тому ми не маємо цілісної картини, якою вона була насправді. Настінні малюнки, скульптурні поробки, малюнки на гончарних виробах тощо, які збереглися до наших днів, дають змогу лише оцінити загальний характер фізкультурно-спортивної діяльності древніх народів, які населяли Пелопоннес. Їхня фізична культура носила ритуально-обрядові ознаки, спортивні заходи входили до загально релігійних свят, як складова частина містерій, що вшановували того чи іншого отця божества – покровителя жителів пеласгічних античних міст. Серед молоді були популярними воєнізовані танці, біг, боротьба, кулачні бої, атлетика, акробатика, метання спису, стрільба з луку та ін. елементи фізичної культури. Знання про систему організації та проведення ініціацій – змагальних заходів зберігали хранителі культу пеласгічних богів, які згодом були запозичені ахейцями й лягли в основу проведення давньогрецьких спортивних свят. Знаті і царствені особи демонстрували свій фізичний вишкіл під час полювання на великих хижаків, верхової їзди, умінні володіння зброєю. Фундаментальну ідею, що лежить у основі релігії та буття древніх пеласгів, краще всього виражає відомий афоризм «Рух – це життя». Безпосередньо у фізичній активності вбачали сенс життя народи доахейської

Греції. Так, рухова активність для них була прямим синонімом слова «життя», а нерухомість асоціювалася зі смертю. Жага до постійного руху та фізичного самовдосконалення, прага до енергії космосу, якою має наповнюватись жива матерія через фізичну активність – ось філософська концепція життя стародавніх пеласгів. Лише через універсум, засобами змагальної діяльності можна «напоїти» власне тіло животворним ефіром. Давньогрецький комплекс фізичних вправ носив назву «гумнастика», що перекладається буквально як «роздягнений», «без одягу». І не випадково, бо саме пеласги демонстрували свій фізичний вишкіл оголеними, так як їхні фізкультурні заходи носили ритуально-обрядові ознаки, і молоді юнаки, щоб бути чемними і відкритими перед богами змагалися повністю роздягненими.

З іменем видатного царя пеласгів – Пеллопса, пов'язана історія започаткування найвеличніших спортивних ігор античності – Олімпійських. Саме Пеллопс запровадив змагання з бігу у Олімпії, після символічної перемоги над царем Еномаєм, перемігши останнього в перегонях колісниць. Після чого отримав право одружитися з донькою переможеного царя – Гіподамією. А разом з тим і право жити своєму народові в місті Піси (царстві Еномая) [6]. Після смерті Пеллопса, вдячні пеласги започатковують у Олімпії – релігійному святилищі поблизу Піс, змагання з бігу навколо могили видатного царя – Пеллопіону (поховальний курган царя Пеллопса у Олімпії). З самого початку заснування ці змагання мали місцевий характер, потім географія учасників агонів у Олімпії збільшувалась, аж доки агони у святилищі не набули величної слави. Ігри античності наклали свій відбиток на всю давньогрецьку агоністику, кожен древній грецький поліс бажав на своїй землі проводити спортивні змагання на зразок олімпійських. Так, дорійці, які прийшли до Пелопоннесу у XII столітті до нашої ери, за аналогією пеласгів, започаткували щорічні змагання гераклеї на честь свого видатного героя – Геракла (представник дорійської культури). Гераклеї проводились у місті Фіви (батьківщина героя), місті Сікіоні, на островах Кос та Мендос, щороку протягом олімпіади.

Підводячи підсумок вище сказаного, у резолюційній частині нашої статті, зробимо **висновок** про те що надбання у сфері фізичної культури та спорту народів доахейської доби Античної Греції сформували фундаментальне підґрунтя елліністичної агоністики. У світлі перерахованих фактів, можна з повною впевненістю відповісти на питання щодо метаморфозу, який відбувся насправді: ахейці, дорійці та іонійці запозичили високорозвинену культуру своїх попередників, а не навпаки – пеласги-варвари перетворилися у вишуканих греків. І тому, шановний читач, вам визначатися з версією походження всієї системи давньогрецької агоністики, в основі якої лежать напрацювання фізичної культури народу доахейської доби Стародавньої Греції, етносу, який своєю незаурядністю першими заклали цеглини майбутньої великої Грецької культури.

Перспективою подальшого наукового пошуку має стати впровадження одержаної інформації про фізичну культуру народів до ахейського періоду Античної Греції до лекційного курсу навчальної дисципліни «Історія фізичної культури» за темою «Фізична культура древності».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гиндин Л. А. Гомер и история Восточного Средиземноморья / Л. А. Гиндин, В. Л. Цымбровский. – М. : Восточная литература, 1996. – 331 с.
2. Голощапов Б. Р. История физической культуры и спорта / Б. Р. Голощапов. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 312 с.
3. Гомер. Илиада (перевод Н. И. Гнедич) / Гомер. – С-П. : издательство «Азбука», 2012. – 608 с.
4. Григоревич В. В. Всеобщая история физической культуры и спорта [Текст] : учеб. пособие / В. В. Григоревич. – М. : Советский спорт, 2008. – 288 с.
5. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М. : «Радуга», 1982. – 398 с.
6. Кун Н. А. Легенды и мифы Древней Греции / Н. А. Кун. – Харьков : СПДФЛ Чиженко С.Ю., 2005. – 480 с.
7. Немировский А. И. Этруски от мифа к истории / А. И. Немировский. – М. : «Наука», 1983. – 267 с.
8. Столбов В. В. История и организация физической культуры и спорта / В. В. Столбов. – М. : Просвещение, 1982. – 285 с.
9. Стратановский Г. А. Геродот. История в девяти книгах / Г. А. Стратановский. – Ленинград : «Наука», 1972. – 500 с.

РЕЗЮМЕ

Лазоренко С. А., Чхайло Н. Б., Балашов Д. И., Романова В. Б. Пеласги – народ, который создал физическую культуру Античной Греции.

Современная историческая наука полностью игнорирует цивилизацию пеласгов по причине недостоверности информации об этом этносе. В анналах истории, есть большое количество ведомостей о пеласгах – народе до ахейского периода Греции, но, к большому сожалению, все они представляют разрозненные несистематизированные данные. Об этих отважных, авантюристических людях, которые не имели собственной страны, и жили с жаждой к жизни, с одной единой мыслью: выжить и сберечь свои культурные традиции, как независимый этнос. Информацию о пеласгах для потомков сохранили в своих работах известные древнегреческие и древнеримские историки Геродот, Страбон, Павсаний, Аполлодор, Фукидид, Дионисий Галикарнасский, Диодор Сицилийский и др. Легендарные поэты и литераторы древних времён, в своих нетленных произведениях: Гомер в «Илиаде», Вергилий в «Энеиде», Эсхил в «Просительнице», Софокл в «Инах». В статье сделана попытка реалистически представить историческую информацию о народе, который стоял у истоков образования и строительства античной греческой культуры. Пеласги – древний этнос индоевропейского происхождения, который пришёл в середине III тысячелетия до нашей эры на территорию полуострова Пелопоннес, и заложили фундамент цивилизации, которая была предтечей Крито-микенской. В представленной работе, дан ответ на вопрос, какой всё-таки народ стоял у истоков физической культуры древней Греции: пеласги, ахейцы, дорийцы или ионийцы.

Ключевые слова: культура, физическая культура, античная физическая культура, Античная Греция, пеласги, ахейцы, дорийцы, ионийцы.

SUMMARY

Lazorenko S., Chkhaylo M., Balashov D., Romanova V. Pelasga – the people which created physical culture of Antique Greece.

The article deals with generalization and systematization of information based on the results of the analysis of scientific-methodological literature on the identification of disparate information about the civilization of the people, who have made an invaluable contribution to the formation and flourishing of one of the greatest cultures of the ancient world – Greek culture.

It is stressed that modern historical science completely ignores a civilization of pelasg because of unauthenticity of information on its ethnos. In the annals of modern history a large number of data on the people to the Achaean period of Greece, but unfortunately, all of them are represented by the separate historical data about pelasg which aren't systematized. In mythological tradition the primogenitor of pelasg is considered to be the mythical Pelasg, Argolida's tsar, by the name of which the residents of Greece are called. About these brave, adventurous people who had no own state, and existed with thirst of life, with the unique thought to survive and keep the cultural traditions as independent ethnos, famous Ancient Greek and Ancient Roman historians Herodotus, Strabon, Pavsany, Apollodorus, Fukidid, Dionysius Galikarnassky, Diodor Sitsiliysky, etc. wrote. Legendary poets and writers of ancient times: Homer in «Illiada», Virgil in «Eneida», Eskhil in «Prokhalnitsi» and Sophocles in «Inakh» described these people. Pelasg is a name with which Ancient Greek historians and geographers called Greek people occupying Hellas till the emergence of the Cretan-Mycenaean civilization.

In article an attempt is made to provide realistic historical information on the people who stood at the origins of the basis and development of Ancient Greek art. Pelasg is the ancient ethnos of an Indo-European origin which came in the XX century B.C. to the territory of the Peloponnesus peninsula and created bases of the civilization preceding Cretan-Mycenaean. In this work there is provided the answer to a question, what people, nevertheless, stood at the origins of physical culture of Ancient Greece: pelasg, achaeans, doriyets or Ionians and who were more civilized, Indo-Europeans – pelasg, or Aryans – achaeans with doriyets.

The prospect of further research should be the introduction of the information on the physical culture of the people of the Achaean period of Ancient Greece to the lecture course of the discipline "History of physical culture" on the subject "Physical culture of the antiquity".

Key words: culture, physical culture, ancient physical culture, Ancient Greece, pelasg, achaeans, doriyets, Ionians.

УДК 37.018.3-058.862(477)«19»

Л. М. Рябкина
Донбаський державний
педагогічний університет

МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ІНТЕРНАТНИХ УСТАНОВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано систему методів соціально-виховної діяльності інтернатних закладів України першої половини ХХ ст. Розглянуто питання щодо організації соціально-виховної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, які залишилися без піклування батьків. Наведено приклади методів соціалізації вихованців конкретних інтернатних закладів початку ХХ ст.